

Sirküler Tarihi :04/12/2025

Sirküler No :2025/122

DEĞERSİZ ALACAKLAR

I- MEVZUATA İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

VUK'nun 322. maddesinde “**Değersiz Alacakların**” tanımı aynen şöyledir;

“Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkân kalmayan alacaklar değersiz alacaktır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.”

Kazai bir hükmün varlığı ile ilgili bir tartışma söz konusu değildir. Zira, alacağın değersiz sayılması mahkeme kararı ile sabit olmuştur. Burada kazai bir hükümle kastedilen, yargının tüm aşamaları sonunda ulaşılan nihai hüküm kastedilmektedir.

II- KANAAT VERİCİ VESİKALAR HAKKINDA ÖZELGELER VE DANIŞTAY KARARLARI

A- KANAAT VERİCİ VESİKANIN HUKUKİ KONUMU

“**Kanaat Getirici Vesikalar**” Örneğin, borçlunun ölmesi ve mirasçıların reddi mirasta bulunması ve bu durumun sulh hukuk mahkemesinin kararı ile sabit olması durumunda, bu belgeyle doğrudan alacağın değersiz hale geldiği herhangi bir tartışmaya mahal vermeyecek şekilde açıktır. Bu belgenin varlığı ile artık kanaatin oluşmasına gerek yoktur. Bu delil ile alacağın artık tahsiline imkân kalmadığı doğrudan ispatlanmıştır.

B- İDAREYE GÖRE, VERGİ HUKUKU UYGULAMASI BAKIMINDAN KANAAT VERİCİ VESİKALARA ÖRNEKLER; (MALİYE BAKANLIĞI GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI, 02.11.2009 TARİH VE 29/2978-322-68-102537 SAYILI MUKTEZA)

- Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü veya Medeni Kanun'un 31 ve izleyen maddelerine göre mahkemelerce borçlu hakkında verilen gaiplik kararı ve mirasçıların da mirası reddettiklerine dair sulh hukuk mahkemelerince verilmiş bulunan mirası red kararı,
- Borçlu aleyhine alacaklı tarafından açılan davayı borçlunun kazandığına dair mahkeme kararı,
- Mahkeme huzurunda alacaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler,
- Alacaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması,
- Borçlunun dolandırıcılıktan mahkûm olması ve herhangi bir malvarlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak,
- Borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını ve yasal süresi içerisinde yenileme talebinde de bulunulmadığını gösteren icra memurluğu yazısı,

- Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımından belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla alacaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar, (**Alacaklının tek taraflı irade beyanı ile alınmasından vazgeçilen alacakların, değersiz alacak olarak zarar kaydı mümkün değildir.**)
- Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve ilgili masa tarafından tasfiyeye tabi tutulmuş bulunan iflas kararına ilişkin belgeler.

C- ÖZELGELER (İDARENİN GÖRÜŞLERİ)

- “**Aciz vesikasına dayanılarak bir alacağın değersiz alacak olarak kabulüne olanak yoktur. Bu tür alacaklar ancak karşılık ayırmak suretiyle amorti edilebilir.**”

(Maliye Bakanlığı Özelgesi, 31.03.1975 tarih, Sayı 9.24458-32341/18318)

- Şirketten alacaklı olanların alacağından feragat ettiğine dair alacaklı ve borçlu şirket tarafından karşılıklı imzalanacak mutabakat, protokol ve ibraname noter tarafından onaylanması halinde, anılan belge alacaklı açısından kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan değersiz alacak haline gelecektir. Borçlu şirket açısından ise, bu belgeye göre feragat edilen tutar, vazgeçilen alacak olarak kabul edilecektir.

(Maliye Bakanlığı Özelgesi; 19.07.2004 tarih ve B.07.0.GEL.0.31/3185-97/034100)

D- DANIŞTAY KARARLARI

- İflas masasına müracaat etmek alacağın değersiz sayılmasına **müsaıt** değildir.

(Danıştay Dördüncü Daire, 30.01.1961 tarih, E. 1958/2818, K. 1961/250)

- 10 senedir tahsil edilemeyen ve borçlunun adres ve akıbeti bilinmeyen alacaklar değersiz olacaktır.”

(Danıştay Dördüncü Daire, 23.03.1966 tarih, E. 1962/3531, K. 1966/1455)

- Konkordato ilanından sonra borçlu ile yapılan ibraname ile alınmasından vazgeçilen alacak, değersiz alacak olarak işlem görür.

(Danıştay Dördüncü Daire, 20.11.1984 tarih, E. 1984/5259, K. 1984/4206)

- Aciz vesikasına bağlanan alacaklar değersiz alacak olarak kabul edilmez.

(Danıştay Dördüncü Daire, 10.01.1984 Tarih ve E. 1985/8216, K. 1984/98 Sayılı Kararı)

- “Konkordato ilanından sonra borçlu ile yapılan ibraname ile alınmasından vazgeçilen alacak, değersiz alacak olarak işlem görür.”

(Danıştay Dördüncü Daire, 20.11.1984 tarih ve E. 1984/5259, K. 1984/4206 sayılı Kararı)

- Bir alacağın değersiz alacak olarak kabul edilebilmesi için, alacağın kanaat verici ve hüküm ifade eden bir vesikaya göre tahsiline imkan kalmadığının anlaşılması gerekir. Örneğin, İcra ve İflas Kanunu’nun 296. maddesi gereğince, konkordato anlaşmasının hüküm ifade edebilmesi için, Ticaret Mahkemesinin tasdik kararının mevcudiyeti gerektiğinden, tasdik edilmeyen ve alacaklıların gerçek zararını göstermeyen Konkordato anlaşmasına dayanılarak zarar kaydı mümkün değildir. Konkordato anlaşmasına dayanılarak, bir alacağın değersiz alacak olarak zarar yazılabilmesi için, Konkordato anlaşmasının tasdik tarihinin beklenmesi gerekir.

III- SONUÇ

Bilanço esasına göre, kurum kazancının veya ticari kazancın tespiti, tahakkuk esasına dayanır.

Gerek VUK'nun 323. maddesi, gerekse 322. maddesi; tahakkuk esası sonucu, gelir yazılarak vergisi ödenmiş bir alacağın tahsil edilememesi halinde uğranılan zararın telafisi için düzenlenmiş maddelerdir. VUK 322. maddesinde, bir alacağın değersiz sayılması için, “Kanaat Verici Vesikaların” varlığı şartı aranmıştır.

